

ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КУЛЬТУРИ ВЧИТЕЛЯ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА

Одним із стратегічних завдань, визначених у Державній національній програмі «Освіта» (Україна ХХІ століття), є створення умов для формування професійної культури вчителя. Від цього залежить успішність розв'язання комплексу проблем реформування всієї системи освіти на сучасному етапі її розвитку. Тому серед пріоритетних напрямків сучасної педагогічної науки вагоме місце посідає дослідження широкого кола питань культурологічної підготовки майбутнього фахівця, зокрема, учителя образотворчого мистецтва, який усвідомлює своє соціокультурне призначення і здатний до творчої самореалізації у художньо-педагогічній діяльності.

Перспективність вивчення визначеної проблеми пов'язана з категорією композиції, яка, за висловом Ю.Г.Легенького, є «образом архітекtonіки культури». Визначення композиції як поєднання елементів у гармонійне ціле дає змогу розглядати її в аспекті системно-структурного (діалектика частин і цілого), діяльнісного (композиційна діяльність), комплексного (єдність змісту, форм і методів формування професійної культури) підходів до аналізу педагогічного процесу, його закономірних зв'язків і суперечностей, культуротворчих функцій.

На основі аналізу філософської та психолого-педагогічної літератури визначено сутність і структуру професійної культури, взаємозв'язок її формування з розвитком здатності студентів до композиційної діяльності; розроблено критерії та встановлено рівні сформованості професійної культури майбутніх учителів образотворчого мистецтва.

Сутність професійної культури вчителя становить родова ознака – композиційна діяльність, завдяки якій здійснюється взаємозв'язок між усіма видами культури особистості. Професійна культура вчителя є органічною єдністю його особистісної культури і фахової майстерності. Інакше кажучи, це

такий синтез їх, на основі якого виникає динамічна система соціально-професійних якостей, що реалізуються шляхом розвитку компонентів професійної мотивації, набуття професійних знань, формування професійної майстерності.

Ознаки системності, естетичності та універсальності композиції дають змогу віднести цю категорію до фундаментального міжпредметного гуманітарного знання і вивчати на міждисциплінарному рівні. Це зумовлює розгляд формування професійної культури майбутнього вчителя образотворчого мистецтва на основі його композиційної діяльності, яка за умови її активізації забезпечує розвиток особистісних якостей та якостей професійної майстерності студента. На підставі аналізу філософської та психолого-педагогічної літератури визначено компоненти, що характеризують професійну культуру вчителя образотворчого мистецтва: когнітивний, емоційний і діяльнісний.

Результатами педагогічної діагностики сформованості професійної культури майбутнього вчителя образотворчого мистецтва стали: визначення критеріїв її сформованості (знання універсальних композиційних закономірностей, засобів виразності; здатність адекватно сприймати композиційні об'єкти; вміння створювати композиції в різних видах професійної діяльності самокомпонування); установлення трьох рівнів сформованості професійної культури майбутніх учителів образотворчого мистецтва (композиційно-чуттєвий, композиційно-моделюючий та композиційно-творчий). Констатувальний експеримент показав, що в більшості студентів переважає композиційно-моделюючий рівень сформованості професійної культури, що свідчить про їхню недостатню професійну підготовленість до вирішення завдань художньо-педагогічної діяльності в загальноосвітній школі. Відповідно до результатів констатувального експерименту підтверджено необхідність стимулювання професійної мотивації, удосконалення композиційної підготовки та розвитку професійної майстерності, спрямованих на підвищення ефективності формування професійної культури майбутніх учителів образотворчого мистецтва.